Партија тәшкилатларында

ИДЕОЛОЖИ ИШИН ТӘ'СИРИ

Шәки Шәһәр Партија Комитәсинин пленуму Сов.ИКП XXIV гурултајынын вә Азәрбајчан КП МК октјабр (1971-чи ил) пленумунун гәрарлары илә әлагәдар олараг рајонда идеоложи ишин вәзијјәти һаггында мәсәлә мүзакирә етмишдир. Бу барәдә шәһәр партија комитәсинин биринчи катиби С. Муртузајев јолдашын мә'рузәси динләнилмишдир.

Пленумда көстәрилмишдир ки, сон илләр рајонда идеоложи ишин сәвијјәси хејли јүксәлмиш, онун форма вә үсулларындан даһа кениш истифадә едилмәјә башланмышдыр. Әмәкчиләр арасында апарылан идеја-тәрбијә ишләри даһа чанлы, јарадычы вә сәфәрбәредичи характер дашыјыр, зәһмәткешләрин истеһсалат вә ичтимаи фәалијјәти илә сых әлагәләндирилир. Бунун нәтичәсидир ки, сәнаје ишчиләри бешиллијин һәлледичи илинин мәһсул бурахылышы планыны вахтындан он күн, сатыш планыны исә 15 күн әввәл јеринә јетирмишләр. Дөвләтә әт, сүд, јун, јумурта, барама, тахыл сатышы тапшырыгларына да мүвәффәгијјәтлә әмәл олунмушдур. Түтүнчүләр хүсусилә фәдакарлыг көстәрмиш, бешиллик планын үч илдә еденилдији һаггында рапорт вермишләр. Тикинти, абадлыг, мәдәни-маариф, мәишәт ишләриндә дә мүәјјән гәдәр дөнүш әмәлә кәлмишдир.

Пленум идеоложи иш саһәсиндә бурахылан нөгсанлары да ашкара чыхармыш вә сијаси-тәрбијә ишләрини даһа да јахшылашдырмаг үчүн тәдбирләр мүәјјәнләшдирмишдир.

ФӘРДИ ЈАРЫШ

Сов.ИКП XXII гурултајы адына нефтајырма заводу партија комитәсинин ичласы олмушдур. Ичласда фәрди социализм јарышыны кенишләндирмәк һаггында 605 нөмрәли гурғунун баш оператору Н. Рамазановун тәшәббүсү барәдә мәсәлә мүзакирә едилмишдир. Н. Рамазанов фәрди јарышда 150 саат тәмирарасы иш көрмәји, дөрд сәмәрәләшдирмә тәклифини истеһсалатда тәтбиг етмәји, үч оператор һазырламағы, гурғуда истеһсалат мәдәнијјәтини вә абадлыг ишләрини јахшылашдырмағы өһдәсинә көтүрмүшдүр.

Мүзакирә олунан мәсәлә әтрафында дөрдүнчү сехин рәиси М. Исмајылов, онунчу сехин рәиси Р. Һачыјев, бешинчи сехин гурғу рәиси Х. Тәрланов, алтынчы сехин рәиси З. Гарајев вә башгалары чыхыш етмиш, Н. Рамазановун тәшәббүсүнә тәрәфдар олдугларыны билдирмишләр.

Партија комитәсинин ичласы фәрди социализм јарышыны кенишләндирмәк һаггында баш оператор Н. Рамазановун тәшәббүсүнү бәјәниб мүдафиә етмиш, бүтүн сехләрдә бу тәшәббүсүн јајылмасыны, кенишләндирилмәсини сех партија тәшкилатларына вә партија групларына тапшырмышдыр.

КАРТОФ ВӘ ТӘРӘВӘЗ ИСТЕҺСАЛЫНА ДИГГӘТ

Шуша Рајон Партија Комитәсинин пленуму тәрәвәз, картоф вә мејвә истеһсалынын вә тәдарүкүнүн даһа да артырылмасыны тә'мин етмәк һаггында Азәрбајчан КП МК-нын нојабр (1973-чү ил) пленуму гәрарларыны һәјата кечирмәк саһәсиндә рајон партија, совет вә тәсәррүфат органларынын фәалијјәти барәдә мәсәлә мүзакирә етмишдир. Бунунла әлагәдар олараг рајон ичраијјә комитәсинин сәдри С. Чаһанкировун мә'рузәси динләнилмишдир.

Пленум рајонда бешиллијин дөрдүнчү, мүәјјәнедичи илиндә картоф вә тәрәвәз истеһсалы вә тәдарүкү планынын мүвәффәгијјәтлә јеринә јетирилмәсини тә'мин етмәк үчүн тәдбирләр гәбул етмишдир.

ГӘРАР ЈЕРИНӘ ЈЕТИРИЛИР

Хырдалан пивә заводу илк партија тәшкилатынын јығынчағы олмушдур. Јығынчагда 1973-чү тәсәррүфат илинин јекунлары вә бешиллијин мүәјјәнедичи илиндә гаршыда дуран вәзифәләр һаггында заводун директору А. Гаспаровун мә'рузәси динләнилиб мүзакирә едилмишдир.

Јығынчагда бешиллијин мүәјјәнедичи илиндә коллектив арасында социализм јарышыны кенишләндирмәк, әмәк интизамыны möhкәмләндирмәк, дәзкаһларын күчүндән сәмәрәли истифадә етмәк, аваданлығын вахтында вә кејфијјәтлә тә'мирини баша чатдырмаг һаггында гәрар гәбул едилмишдир.

Коммунистләр вә битәрәф ишчиләр јығынчағын гәрарыны јеринә јетирмәк үчүн вар гүввә илә чалышырлар. Нәтичәдә заводда һазырлыг иши, аваданлығын тә'мири сүр'әтләндирилмишдир. Хараб олмуш бир сыра аваданлыг тә'мир едилиб сахлаја салынмышдыр. Јени мөвсүмә башламаг үчүн шәраит јарадылмышдыр.

Кеолог күнү

АХТАРЫШЛАРЫН РОМАНТИКАСЫ

Чәмијјәтимизин һәјатында бир сыра башга елмләр кими, кеолокијанын да ролу олдугча бөјүкдүр. Кеолокија халг тәсәррүфатымызын бир сыра мүһүм мәсәләләринин һәллинә бөјүк көмәк едир, зәмин јералты тәбии сәрвәтләри ашкара чыхарыр, инсан һәјатыны көзәлләшдирмәјә вә күләранлыны јахшылашдырмаға јардым көстәрир.

Һеч дә тәсадүфи дејилдир ки, Совет һакимијјәтинин һәлә илк илләриндә В. И. Ленин, ишинин һәддиндән артыг олмасына бахмајараг, фајдалы газынтылара — нефтә, көмүрә, шистә вә с. аид олан јени кеоложи әдәбијјаты вә мәчмуәләри даим изләјирди. В. И. Ленин кеоложи әдәбијјатда тәсадүф етдији јени елми фикирләрә, әмәли тәклифләрә һәмишә тәрәфдар чыхырды.

Академик И. М. Губкин 1919-чу илин октјабр күнләринин бириндә В. И. Ленин илә көрүшү заманы баш вермиш марагл һадисәни белә тәсвир едир: «Биз ичәрисиндә шистләрдән истеһсал едилмиш бензин, ағ нефт вә дикәр нефт мәһсуллары олан бутылкалары көтүрүб Владимир Иличин јанына кетдик... Владимир Илич стол архасындан галхыб, гаршымыза чыхды вә бизә әјләшмәк үчүн јер көстәрди.

Мүсаһибә башланды. Мән бир гәдәр чылгын адам олдуғум үчүн сөһбәт заманы өзүм һисс етмәдән белә ајаға галхыб һәјәчанла шистләрин кәләчәјиндән данышдым. Владимир Илич шист јатагларынын һарада јерләшдијини көстәрмәји хаһиш етди. Биз хәритәјә јахынлашдыг вә онун гаршысында нив саат јарым дајандыг. Сөһбәт нефт вә шистләрдән, һабелә сапропелләрдән кедирди. Ленин диггәтлә динләјир, суаллар верир, һәр бир инчәликләри әслинә чатырды...».

В. И. Ленин Совет һакимијјәтинин илк илләриндә кеолог алимләри вә мүтәхәссисләри дәфәләрлә гәбул етмиш, онлара хүсуси тапшырыглар вермиш вә саатларла кеоложи хәритә гаршысында јаначаг проблемини мүзакирә етмишдир.

Кеолокија елми, хүсусилә нефт кеолокијасы елми Азәрбајчанда инкишаф етмиш габагчыл елмләрдән биридир. Бу һеч дә тәсадүфи дејилдир. Она көрә ки, Хәзәр дәнизинә гартал димдији кими кирән вә јүзләрлә милјон тон нефт еһтијатына малик олан Абшерон јарымадасы һәлә кечмиш заманлардан тәдгигатчыларын диггәтини чәлб едир. Буна көрә дә бир сыра көркәмли алимләр илк тәдгигатларыны Абшерон јарымадасында башламыш вә нефт јатаглары кәшфијјатынын елми әсасларыны Бакыда ишләјиб јаратмышлар. Нефт јатагларынын кәшфијјаты, газылмасы вә ишләнилмәсинин бир чох сирләри илк дәфә Абшерон јарымадасында ачылмышдыр. Мәһз буна көрә дә Абшерон нефт сәнајесинин бешији, Азәрбајчан исә нефт елминин вәтәни сајылыр.

Бакы бөјүк гардаш кими өз кичик гардашларынын әлиндән тутуб онлара јахындан көмәк едир. Јени нефт рајонларында Бакынын истедадлы мүтәхәссисләри — кеологлары, газмачылары вә нефтчыхаранлары ишләјирләр.

Сибирин мәшһур нефт кәшфијјатчысы, Социалист Әмәји Гәһрәманы, Ленин мүкафаты лауреаты, кеолокија-минеролокија елмләри доктору Фәрман Салмановy инди ким танымыр?

Кеологлар чох көзәл билирләр ки, јалныз инамла апарылан ахтарышлар нәтичәсиндә фајдалы газынты јатагларыны кәшф етмәк олар. Бу барәдә мәшһур совет алими академик А. Ј. Ферсман белә демишдир: «Шәхси тәчрүбәм нәтичәсиндә гәти әмин олмушам ки, јалныз ахтардығын шеји тапырсан. Тәсадүфи тапынты олдугча надир шејдир. Сиз мүәјјән бир шејин рајонда онун варлығына мәнтиги әмин олдугунуз, ону ахтардыгыныз заман тапа биләрсиниз».

Кеолокија романтик сәнәт олса да чох чалышмағы, чәтинликләрә давамлы олмағы, чидди ишләмәји тәләб едир. Бу һәгигәтән беләдир. Кеологлар чох вахт ахшамлары тонгал башында, чадырда, күндүзләри исә чөлдә кечирирләр. Онлар ахтарыш апардыглары рајонларда һәр күн он километрләрлә пијада јол кедир, дәрәләрә енир, дағлара галхырлар. Башгаларынын диггәтини јалныз харичи көзәллији вә мөһтәшәмлији илә чәлб едән лал учурумлар, әлван рәнкли сылдырым гајалар, башы гарлы дағлар кеологлара мин бир һекајәт нағыл едир, фајдалы газынтылары кәшф етмәк үчүн мә'лумат верир. Онлар чох шеј һаггында — узаг кечмишдә дәнизләрин јерләшмәсиндән вә гуруну басмасындан, адаларын су алтындан чыхмасындан вә далғалар васитәсилә дағылмасындан, палчыг вулканларынын пүскүрдүјү ахынларын суалты күтләни јарараг тез јујулан адалар әмәлә кәтирмәсиндән вә с. данышырлар.

Кеолог сәнәтинин романтик едән чәһәтләрдән бири онларын, тәбиәтин әсрарәнкиз көзәллији гојнунда тәдгигат апармаларыдыр. Бу чәһәтдән Азәрбајчан кеологларынын бәхти даһа чох кәтирмишдир. Азәрбајчан дијарынын көзәл вә сәфалы тәбиәти вардыр. Онун һәр бир күшәси о'чәзкар көзәлликләрлә долудур. Әтирли чәмәнликләр, јашыл мешәләр, зүмзүмәли чајлар, гочаман Шаһдағын әтәкләри, Чәнки чығырлары...

Бәс гумсал саһилли Хәзәр? О, мәфтунедичи мави сују илә, чәнуб күнәшинин шуаларында ојнајан ләпәләри илә даим чағлыдыр. Доғма дијарымызда олан сон дәрәчә көзәл, һәгигәтән әфсанәви күшәләри сајмагла гуртармаз. Којләрә јүксәлән Кәпәзин зирвәләри, әфсанәви Кој көлүн зүмрүд синәси, Гарабағын шәлаләләри...

Тәбиәт кеологун мүттәфигидир. О, көмәк едир, сиррини ачыр. Кеологлар тәбиәтин гојнунда тәсадүф едилән әлван дашлардан, әтирли чичәкләрдән вә мүхтәлиф биткиләрдән фајдалы газынтылары кәшф етмәк үчүн истифадә едирләр.

Фајдалы газынтыларын ахтарыш-кәшфијјат техникасы кетдикчә тәкмилләшир. Јахын кечмишдә кеологлар үчүн өјрәнилмәси мүмкүн олмајан һәр нә варса, инди һәссас аләтләр вә газма дәзкаһлары васитәсилә тәдгиг олунур. Бунунла белә әтирли чичәкләр вә торпағын әлван рәнкләри јени дәфинәләрин кәшфијјатында вачиб амилләрдән һесаб олунур.

Торпаг нә гәдәр меһрибан олса да, хәзинәсиндәки фајдалы газынтылары көнүллү сурәтдә һеч кәсә вермир. Јалныз күчлүләр вә ирадәлиләр јер гатларында кизләнмиш сәрвәтләри кәшф едиб халгын истифадәсинә верә билирләр. Социалист Әмәји Гәһрәманы, Дөвләт мүкафаты лауреаты, республика Елмләр Академијасынын мүхбир үзвү Баба Бабазадә, Ленин мүкафаты лауреаты Фуад Сәмәдов Азәрбајчанын белә күчлү вә ирадәли нефт кәшфијјатчылары идиләр.

Өзүнүн нефт хәзинәсини һәмишә кизли сахлајан шылтаг Хәзәрин сулары алтында зәнкин нефт-газ јатагларынын кәшфи елми прогнозлашдырманын нәтичәсидир. Һазырда Азәрбајчан кеологлары Хәзәрин дәрин сулары алтында вә гуруда бөјүк дәринликләрдә јерләшән нефт-газ јатагларыны ашкар етмәк үчүн прогнозлашдырма саһәсиндә бөјүк ишләр көрүрләр. Бу ишләрин сырасында 7 километрә гәдәр дәринликдә нефт вә газын прогноз еһтијатларынын һесабланмасы үзрә апарылан тәдгигатлар мүһүм јер тутур.

Сөз јох ки, елми прогнозлар әсасында апарылачаг ахтарыш-кәшфијјат ишләри нәтичәсиндә өлкәмиздә јени-јени зәнкин фајдалы газынты јатаглары ачылыб, халгымызын истифадәсинә вериләчәкдир.

Сүбһи САЛАЈЕВ,
кеолокија-минеролокија елмләри доктору, профессор.

ҺӘЈАТЫМЫЗЫ ИЛҺАМЛА ТӘРӘННҮМ ЕДӘК

ССРИ Бәстәкарлар Иттифагынын V гурултајында ССРИ Бәстәкарлар Иттифагы идарә һеј'әтинин катиби, Азәрбајчан ССР Бәстәкарлар Иттифагы идарә һеј'әтинин сәдри Гара Гарајевин чыхышы

Әкәр десәм ки, гурултајымыз чох фәал вә марағлы кечир, мусиги мәдәнијјәтимизә бөјүк фајда верир, сәһв етмиш олмарам. Зәнимчә, сиз мәним бу фикримә шәрик оларсыныз.

Бурада чыхыш едән натигләрин әксәријјәти чох марағлы, фајдалы, әмәли фикирләр сөјләди. Биз бүтүн бу дејиләнләрдән нәтичә чыхарачағыг.

Е'тираф етмәлијәм ки, В. Ф. Светлановун чыхышы мәнә олдугча бөјүк тә'сир бағышлады. О, өз чыхышында бир чох мәсәләләри әһатә етди. Гәрибә бурасыдыр ки, гыса мүддәтдә В. Ф. Светланов мусиги тәнгидимизин кәләчәк инкишафы илә әлагәдар олан бүтүн проблемләр, мәсәләләр һаггында даныша билди. Е'тираф етмәлијәм ки, ондан сонра чыхыш етмәк чәтиндир.

Һәр биримиз бу трибунаја галханда дәрин һәјәчан һисси кечирир, бу күнләр пајтахтын мусиги театрларында вә концерт салонларында сәсләнән, совет мусигисинин бу күнкү вәзијјәтинин кениш мәнзәрәсини верән мусигинин чошгун дал-ғасы гурултајын кедишиндә һәјәчан һиссини даһа да күчләндирир. Бу һәлә аздыр. Өтән или бүтүнлүклә совет мусигисинин илләндырмаг олар, чүнки республикаларда бәстәкарларын гурултајлары мүвәффәгијјәтлә кечирилмиш, гурултајларда мүхтәлиф милләтләрә, мүхтәлиф јарадычы нәсилләрә мәнсуб олан, мүхтәлиф јарадычылыг үслубуна малик олан ән мүхтәлиф мүәллифләрин јүзләрлә мусиги әсәри сәсләнмишдир. Учсуз-бучагсыз Вәтәнимизин ән мүхтәлиф чоғрафи нөгтәләриндән ишыг сачан парлаг мусиги шүалары инди Москвада бир нөгтәдә бирләшиб, ән парлаг мусиги улдузуна чеврилмишдир. Бу улдуз өз ишығы илә гурултајымызын бүтүн ишинә шәфәг сачыр. Буна көрә дә гурултајымыз партијаја, бүтүн совет халгына әсил мусиги рапортудур, мусиги сәнәтимизин демократик әсасларынын парлаг вә ајани тәзаһүрүдүр.

Һәр бир совет сәнәткарынын һәјаты, јарадычылыг фәалијјәти, ахтарышлары вә инкишафы социализм чәмијјәтимиздә баш верән дәрин дәјишикликләр вә просесләрлә гырылмаз вә чанлы телләрлә сых бағлыдыр.

Бизим һәр биримиз өлкәмиздә, чәмијјәтимиздә баш верән вә коммунизмин мадди-техники базасыны дурмадан мөһкәмләндирән вә јарадан бөјүк ирәлиләјишләрин садәчә шаһиди вә ја пассив сејрчиси дејилдир. Биз бу бөјүк ирәлиләјишләрин фәал иштиракчысыјыг. Мәсәлән, бу чанлы әлагәләри социалист дөвләти шәраитиндә фәһләнин вә колхозчу кәндлинин мә'нәвијјатыны вә интеллектини јүксәлдән вә даим артан елми-техники ингилаб кими бир амилдә изләмәк олар. Чәмијјәтимиздә елми-техники ингилаб инсаны машындан узаг тутур, инсаны машынын һөкмранлығындан азад едир. Бизим көзләримиз гаршысында физики иш мүрәккәб истеһсал просесләрини идарә етмәк маһарәти илә, мүрәккәб технолоки вәзијјәтләрдә оптимал гәрарлар гәбул етмәк бачарығы илә әвәз едилир. Инсанын истеһсал аләти илә бу јени мүнасибәтләри инсанын мә'нәви аләмини даһа да зәнкинләшдирир, ону јүксәкләрә галдырыр. Бизим мүасиримиз мәнлик шүурунун вә мә'нәвијјатынын јени, даһа јүксәк пилләсинә галхыр. Мә'нәви сәрвәтләрә, инчәсәнәтә тәләбкарлыгын јүксәлмәси бу мүтәрәгги просесә тәкан верир. Үстәлик, инчәсәнәтин әһәмијјәтинә вә ролуна мүнасибәт дәјишир. Бу күн адамлар мусигијә тәкчә әјләнчә вә ја фикри дағытмаг васитәси кими бахмырлар. Мусигидә зәка вә гәлб үчүн гида ахтарырлар, өзләринин мә'нәви аләминин һүдудларыны кенишләндирмәјә чалышырлар. Башга сөзлә десәк, инчәсәнәт әсәрләринә истеһлакчы мүнасибәти арадан галхыр, јарадычы тәәссүрат әмәлә кәлир вә фәал сурәтдә инкишаф едир. «Көзәллик хатиринә көзәллик» һаггында кечмиш, даһа дајаз тәсәввүрү сыхышдыран әсил көзәллик һаггында тәсәввүрүн ме'јары вә эталону јүксәлир.

Инчәсәнәтин көмәји илә милјон-милјон адамын мә'нәви аләминин зәнкинләшмәсинин бу просеси мүсбәт гаршылыглы тә'сир принсипинә ујғун олараг бәстәкарларын јарадычылыг фәалијјәтинә дәрин тә'сир көстәрир, ону даим тәзәләјир, зәнкинләшдирир, совет сәнәткарынын шүуруну бу күнүн проблемләринә, гәһрәманымызын — мүасир инсанын психолокијасына даһа да јахынлашдырыр. Беләликлә, гаршылыглы тә'сир онунла нәтичәләнир ки, бизим јарадычылығымыз мүасиримизин мәнлик шүурунун интенсив артмасы илә ејни бир вахтда инкишаф едир. Динләјичи илә бәстәкар арасында мүсбәт гаршылыглы тә'сир јалныз бизим социализм чәмијјәтимизин шәраитиндә сәмәрәли ола биләр.

Әлбәттә, бу просесләр һеч дә садә вә схематик дејилдир. Кибернетик вә социоложи анализләр вә моделләр бизә мадди аләмин вә мүтәшәккил инсан фәалијјәти саһәләринин структуруну ачмагда көмәк едир. Бәдии проблемләрин өзүнүн һәлли исә сәнәткарын јарадычылыг фәалијјәтиндән, онун идеја сабитлијиндән, психоложи әһвал-руһијјәсиндән вә онун реактивлик дәрәчәсиндән, нәтичә е'тибары илә онун бәдии тәхәјјүлүнүн күчүндән вә исте'дадындан асылыдыр.

Гаршымызда дуран вәзифәләр исә һеч дә асан дејилдир. Бу вәзифәләр бөјүк классикләримизин гијмәтли ән'әнәләрини горујуб сахламагдан вә инкишаф етдирмәкдән, чансыз еклектизмә вә академизмә ујмамагдан, даим јени јарадычылыг ахтарышларына, әсил новаторлуға чан атмагдан, бәстәкарлығы мүасир технолокијасына јијәләнмәкдән вә бу технолокијаны өзүнә табе етдирмәкдән, ејни заманда өз мүгәддәс борчуну — бөјүк коммунизм идеалларынын сафлығыны вә паклығыны горумаг борчуну бир ан да олсун унутмамагдан ибарәтдир. Биз дејә биләрик ки, бу вәзифәләр мүвәффәгијјәтлә јеринә јетирилир, һәјатын өзү, бүтүн јарадычылыг практикамыз, бизим индики гурултајымыз бәјән мусиги буну сүбут едир.

Мүасир информасија васитәләринин мисилсиз имканларынын тә'сири нәзәрә алынарса, биз халгымызын һәјатыны, әмәјини, мәишәт вә истираһәтини әһатә едән әсил «мусиги биосфери» һаггында там әсасла даныша биләрик. Бу күн чәмијјәтимиздә һәјатын ахарыны «мусиги биосфериндән» нәзәрдә тәсәввүр етмәләр чох аз ола билар. Һәјат үчүн тәмиз һава зәрури олдуғу кими «мусиги биосфери» дә бизим шүурумуз үчүн зәрурәтә чеврилмишдир. Тамамилә шәксиздир ки, мә'нәви борч, гијмәтли мусиги мүһитинин сафлығы вә тәмизлији үчүн мә'нәви мәс'улијјәт хејли дәрәчәдә бизим үзәримизә, мусиги мәдәнијјәти хадимләринин: бәстәкарларын, мусигишүнасларын, ифачыларын вә радиода, телевизијада вә нәшријјатларда ишләјән мусиги редакторларынын вә албәттә, мусиги мәдәнијјәти ишчиләринин вә хадимләринин бүтүн ордусунун фәалијјәтини истигамәтләндирән тәшкилатларын үзәринә дүшүр.

Биз совет бәстәкарларынын бир нечә нәслинин јарадычылыг сә'ји нәтичәсиндә јаранмыш һәјатверичи мусиги мүһитинин бүтүн јабанчы, зәрәрли, сүн'и, һәр чүр тәсадүфи үнсүрләрдән көз бәбәји кими горумалыјыг. Бу үнсүрләр јүксәк мусиги сәнәтинин һәјатверичи мәнбәләрини илә халгымызын мә'нәви әлагәләринин бу көзәл аләмини зәһәрләјә, зибилләјә биләрләр вә тәәссүф ки, бә'зән зибилләјирләр.

Гурултајымызда биз совет бәстәкарлары партијамызын вә бүтүн совет халгынын гаршысында инчәсәнәтин халгилик вә партијалылыг принсипләринә сарсылмаз сәдагәтимизи, халгын естетик идеалларыны, әдаләт вә көзәллик һаггында онун тәсәввүрүнү, инсанларын јени тарихи бирлији олан совет халгынын азадлыг вә хошбәхтлик уғрунда гәһрәман мүбаризәсинин үлвилијини өз јарадычылығымызда тәчәссүм етдирмәк арзумузу бир даһа тәсдиг едирик. Инчәсәнәтдә марксизм-ленинизм естетикасынын әсас ганунуна ријајәт едән халгилик принсипи инчәсәнәтин партијалылығы принсипи илә гырылмаз әлагәдә вә вәһдәтдәдир. Партијалылыг принсипи социализм реализми методуна әсасланыр, әсил јарадычылыг азадлығынын ленинчәсинә дәрк олунмасыны тә'мин едән јарадычылығымызда идеја истигамәтинин ифадәсидир.

Леонид Илич Брежнев јолдаш Сов.ИКП XXIV гурултајына һесабат мә'рузәсиндә демишдир:

—«Биз јарадычылыг ахтарышларына диггәтлә јанашмаға, фәрди габилијјәтләрин вә исте'дадларын тамамилә үзә чыхарылмасына, социализм реализми методу әсасында ишләниб һазырланан форма вә үслуб рәнкарәнклијинә вә зәнкинлијинә тәрәфдарыг. Партија рәһбәрлијинин күчү сәнәткары халга хидмәт етмәк кими нәчиб вәзифәјә сөвг етмәји, ону коммунизм принсипләри әсасында чәмијјәти дәјишдириб јенидән гурмағын фәал иштиракчысына чевирмәји бачармагдадыр».

Совет сәнәткарларынын јарадычылыг азадлығынын маһијјәтини, коммунизм чәмијјәти гуручулуғу ишиндә онларын ролуну сон дәрәчә ајдын шәкилдә ифадә едән бу сәррасг вә дүрүст дүстуру һәм биз, совет бәстәкарлары, һәм дә ишимизә билаваситә рәһбәрлик едәнләр, мусиги мәдәнијјәтимизи инкишаф етдирмәкдә вә јени наилијјәтләрә доғру апармагда бизә көмәк едәнләр һәмишә јадда сахламалыдыр.

Сов.ИКП XXIV гурултајынын тарихи сәнәдиндә социалист Вәтәнимиздә сәнәткарларын јарадычылыг азадлығы һаггында бөјүк һәгигәт бүтүн дүнјаја е'лан едилмишдир. Бу азадлыг гурулушумузун ән гијмәтли сәрвәтидир, бу, азадлыг бизим шәрәфимиз вә ләјагәтимиздир. Биз бу азадлығы идеолокијамызын дүшмәнләринин кинли һүчумларындан, инчәсәнәтимизин маһијјәтини вә табиәтини башга дүшмәјәнләрин вә ја башга дүшмәк истәмәјәнләрин һамысындан һәмишә көз бәбәји кими горујачағыг.

Бизим мусиги һәјатымыз көзәлдир, онун кәләчәјини биз даһа көзәл тәсәввүр едирик. Лакин совет мусигисинин наилијјәтләри вә тәләбәләри сеһрли чубугун һәрәкәти илә дејил, совет бәстәкарларынын, мусигишүнаслар, ифачылар вә педагогларынын бир нечә нәслинин сә'јләри баһасына газанылмышдыр. Јашлы нәсилләр өз һәјатларыны һәср етдикләри ишин гијмәтли естафет кими даһа чаван олан сәнәт јолдашларына вермишләр. Бу естафети гәбул едәнләр өз үзәрләринә дүшән мәс'улијјәтин дәрәчәсини ә'ла дәрк едирдиләр, чүнки буна өзләринин сәләфләри тәрәфиндән һазырланмышдылар.

Бу күн биз, јашлы вә орта нәсил бәстәкарлары јахшыча дәрк етмәлијик ки, совет чохмилләтли мусиги мәдәнијјәтинин кәләчәк инкишафы вә тәрәггиси кәләчәкдә бизим үмуми ишимизи кимләрин давам етдирәчәјиндән, бизи кимләрин әвәз едәчәјиндән, мусиги сәнәтимизин мүгәддәратынын кимләрә тапшырылачағындан хејли дәрәчәдә асылы олачагдыр. Ајдындыр ки, бизим чаван сәнәт јолдашларымыздан, бу күн јарадычылыг јолуна гәдәм гојан кәнч бәстәкарлардан, һабелә һәләлик мәктәбләрдә тәһсил алан вә мусиги елминин инчәликләрини јијәләнән, өз сәнәтинин әсасыны өјрәнәнләрдән сөһбәт кедир.

Кәнч јолдашларымыза вә һәмкарларымыза һәр күн диггәт јетирилмәли, аталыг гајғысы көстәрилмәли, әсил достлуг көмәји вә јардымы көстәрилмәлидир. Кәнч нәслин дүзкүн инкишаф етмәси вә тәрбијә олунмасы, онда габагчыл дүнјакөрүшүнүн формалашмасы, мусиги сәнәтимизин мүгәддәраты, мусиги мәдәнијјәтимизин гијмәтли сәрвәтләри, өз сәләфләринин ән'әнәләрини јарадычылыгла инкишаф етдирилмәси, партија, халг вә өлкә гаршысында онун шүурунда борч вә мәс'улијјәт һиссинин мөһкәмләнмәси үчүн һәр биримиз вә бүтөвлүкдә бүтүн тәшкилатымыз мәс'улијјәт дашыјыр.

Биз инамла дејә биләрик ки, јарадычы кәнчләримизин бөјүк әксәријјәтинин тутдуғу јол доғру јолдур, дүзкүн јолла ирәлиләјир. Онларын јарадычылыг тәрзи вә мусигисинин ифадә формалары јашлы јолдашларын мусигисинин ејни илә сурәти дејилдир. Бу, бизи әсәбиләшдирмәмәли вә нараһат етмәмәлидир. Кәнчләр фәрди јарадычылыг тәрзиндә вә үслубунда тамамилә һаглы вә тәбии олараг мүстәгиллијә мејл етсәләр дә, онларын мусигиси кенетик чәһәтдән өз көкләри илә совет мусиги мәдәнијјәтинин ән јахшы наилијјәтләри илә бағлыдыр. Биз нәсилләрин јарадычылыг ардычыллығыны разылыг һисси илә гејд едирик, бу ардычыллыг әсил новаторлуг мејли илә бағлыдыр. Бунлар олмадан тәрәгги мүмкүн дејилдир, ән'әнәләрин вә новаторлуғун диалектик әлагәси мүмкүн дејилдир, ирәлијә доғру һәрәкәт мүмкүн дејилдир, заманәмизин тәләбатыны өдәмәк мүмкүн дејилдир.

Бурада мән Азәрбајчанын мүасир бәстәкарлыг мәктәбинин тәшәккүлү вә инкишафы һаггында тысача данышмаг истәјирәм. Бу мәктәбин нүмајәндәләринин әксәријјәти сон ијирми илдә формалашмыш бәстәкарлардан ибарәтдир. Бу мәктәбин көкләри бир тәрәфдән Азәрбајчанын бөјүк классик бәстәкары, алим вә педагогу, Азәрбајчанда профессионал бәстәкарлыг фәалијјәтинин баниси Үзејир Һачыбәјовун ирси вә ән'әнәләри илә бағлыдыр, дикәр тәрәфдән мүасир дөврүн ән бөјүк бәстәкары Дмитри Дмитријевич Шостакович мәктәби илә сых әлагәдардыр. Азәрбајчанын мүасир мусиги мәдәнијјәти бу ики бөјүк шәхсијјәтә чох-чох борчлудур.

Шостаковичин јарадычылыг вә педагоки принсипләри Азәрбајчан бәстәкарлары, хүсусән кәнч нәсл арасында өзүнә әлверишли зәмин тапмышдыр. Һазырда Азәрбајчанда Дмитри Дмитријевичин тәкчә мусиги новәләри дејил, һәтта нәтичәләрин дә јазыб јарадыр, ишләјир вә дәрс дејирләр. Шостаковичин јарадычылыг, педагоки вә естетик принсипләри вә бахышлары илә бу чүр үзви, билаваситә кенетик әлагә сајәсиндә Азәрбајчан мусигисинин мүтәрәгги милли хүсусијјәтләри мүасир мусигинин, мусиги тәфәккүрүнүн ән габагчыл принсипләри әсасында инкишаф едир.

Мәшһур бәстәкар олан Шостакович ејни заманда мәшһур вә көркәмли педагогдур. Хошбәхтликдән бүтүн нәсилләрдән олан Азәрбајчан мусигичиләри Шостаковичи педагог кими һәмишә лајигинчә гијмәтләндирмишләр. Сон дәрәчә әламәтдар бир һалдыр ки, Үзејир Һачыбәјов адына Азәрбајчан Дөвләт Консерваторијасынын јарымәсрлик јубилеји бајрам едилдији күнләрдә республика Али Совети Рәјасәт Һеј'әтинин Фәрманы илә Дмитри Дмитријевич Шостаковичә Азәрбајчан ССР халг артисти ады верилмишдир. Бу, бизим Азәрбајчан мусигисинә рус совет мусиги мәдәнијјәтинин көркәмли нүмајәндәси олан Д. Д. Шостаковичин бөјүк көмәји үчүн миннәтдарлығын ифадәси иди.

Даһа бир мәсәлә үзәриндә дајанмаг истәјирәм.

Гејд етмәк лазымдыр ки, республикамызда мусиги сәнәтинин рәнкарәнк жанрлары, о чүмләдән симфоник мусиги жанры өзүнүн тәшәккүл тапмасында вә инкишаф етмәсиндә һәмишә совет чохмилләтли мусиги мәдәнијјәтинин зәнкин тәчрүбәсинә, еләчә дә рус совет классик мусигисинин наилијјәтләринә һәмишә истинад етмишдир вә бундан сонра да едәчәкдир. Биз милли мусиги сәнәтини инкишаф етдирмәк үчүн һарада «шәрг» вә ја «гәрб» дејил, милли мәдәнијјәтләрин јарадычылыг тәчрүбәсинин гаршылыглы мүбадиләсиндә, онларын бејнәлмилал јахынлашмасында гүввә топлајырыг вә јарадычылыг илһамы алырыг.

Јенә дә кәнчләр мәсәләсинә гајыдараг, демәк истәјирәм ки, ССРИ Бәстәкарлар Иттифагынын кәнч бәстәкарларын јарадычылығына һәср олунмуш пленуму сон дәрәчә мәзмунлу кечмиш вә кәнчләр илә әмәли ишин күчлү вә зәиф чәһәтләринә диггәти күчләндирмишдир. Тамамилә ајдын олмушдур ки, кәнчләрә даһа чох фикир вермәк, даһа чох е'тимад көстәрмәк лазымдыр, бу ишлә даһа мүнтәзәм мәшғул олмаг, бу саһәдә өзчкарлыгла даһа бөјүк ирәлиләјишләрә наил олмаг лазымдыр. Бу саһәдә көрүлән ишин тәшкилатчылыг вә јарадычылыг методлары барәсиндә һәлә дә бә'зи анлашылмазлыглар вардыр, бу ишин формаларыны тәсдиг едән ваһид әсаснамә јохдур. Үстәлик, јерләрдәки тәшкилатларымызын һеч дә һамысында кәнчләр комиссијалары вә ја бөлмәләри фәалијјәт көстәрмир. Зәнимчә, гурултајымыз ССРИ Бәстәкарлар Иттифагы идарә һеј'әтинин јени тәркибинә бу мәсәләләрлә мәшғул олмағы, кәнчләрлә иш саһәсиндә конкрет формалар ишләјиб һазырламағы тапшырачагдыр. Һәмин формалар кәнч јолдашларын марағыны билаваситә артырмалы, онларын еһтијачларыны вә чәтинликләрини нәзәрә алмалы, кәнчләри бу ишдә фәал иштирак етмәјә чәлб етмәлидир. Биз белә күман едирик ки, иттифагын рәһбәрлији алтында һәјата кечирилән ишин хејли һиссәсини кәнч бәстәкарларын вә мусигишүнасларын өзләри көрмәлидирләр. Бу, шүбһәсиз, онларын тәшәббүскарлығыны артырар, онларда чошгун ичтимаи фәалијјәтә һәвәс ојадар.

Бәстәкарлар Иттифагы һәмчинин али мусиги мәктәбләри илә әлагәләри мөһкәмләндирмәлидир, буну етмәк асандыр, чүнки көркәмли бәстәкарларымызын чоху өлкәнин башлыча консерваторијаларында педагожи фәалијјәтлә мәшғулдур.

Көрүнүр, али мусиги мәктәбләри, онларын бәстәкарлыг вә мусигишүнаслыг шө'бәләри өз јетишдирмәләринин һазырлыг системинә вә методларына бу күнүн тәләбләри нөгтеји-нәзәриндән јанашсалар, академик иши чанлы мусиги практикасы илә сых әлагәләндирсәләр, кәнчләри мүстәгил һәјата гәдәм гојмаға һазырласалар, кәләчәк сәнәткарлара һазыр ресептләрдән истифадә етмәји дејил, өзләринин әсил һәгигәти ахтармаг, тапмаг вә дәрк етмәк габилијјәтини инкишаф етдирмәји өјрәтсәләр даһа фајдалы олар.

ССРИ Бәстәкарлар Иттифагы идарә һеј'әтинин биринчи катиби Тихон Николајевич Хренниковун мәзмунлу вә тутарлы һесабат мә'рузәсиндә өлкәмиздә мусиги јарадычылығынын вәзијјәтинин вә мусиги мәдәнијјәтимизин инкишафы илә әлагәдар олан бир чох проблемләрин објектив мәнзәрәси верилди. Бәстәкарлар Иттифагы бөјүк вә сәмәрәли иш көрмүшдүр, лакин биз кәләчәкдә һәлә чох иш көрмәлијик. Һәјатымызын гануну беләдир, әмәјимизин спесифик хүсусијјәти беләдир: бу күнүн вәзифәләрини јеринә јетирәркән, биз өзүмүзү сабаһын вәзифәләрини јеринә јетирмәјә һазырлајырыг. Шүбһә јохдур ки, өлкәмизин бәстәкар вә мусигишүнасларынын чохмилләтли, меһрибан вә јекдил коллективи зәһмәткеш совет халгыны хошбәхт вә көзәл кәләчәјә — коммунизмин сабаһына доғру апаран Коммунист Партијасынын бундан сонра да сәдагәтли көмәкчиси олачагдыр!